

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-156.2023.09>

УДК 378.091.3:78-051

Мова Л. В.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті вказано, що освітній процес має передбачати зміст, який максимально сприятиме усвідомленню та реалізації завдань професійного розвитку майбутніх музикантів, поза якими творча самореалізація не може відбутись. На сьогодні актуальним є баланс між структурованим навчанням та використанням імпровізаційних технік під час освітнього процесу. Важливо пам'ятати, що репродуктивні завдання мають поступово змінюватись на творчі та творчо-дослідницькі.

Розглянуто наукові погляди вчених на психолого-педагогічні умови творчої самореалізації фахівців музичного мистецтва, а також проблеми теоретичних та методичних засад підготовки майбутнього вчителя до самореалізації у професійній діяльності.

Зазначено, що творча самореалізація майбутнього фахівця-музиканта в інтерпретаційному процесі охоплює шлях внутрішньої індивідуальної мети – від першої думки про художню ідею твору і до її втілення. Джерелом творчої самореалізації є духовний потенціал особистості музиканта, який відображає актуалізацію духовних сил в цьому процесі.

Використання джазової імпровізації під час фахової підготовки студентів закладів вищої мистецької освіти розширює їхні можливості та сприяє розвитку духовного потенціалу музиканта-педагога й музиканта-інструменталіста, формуванню професійних компетентностей та вдосконаленню виконавських умінь і навичок.

Доведено, що для формування у студентів здатності до саморегуляції важливо спонукати їх чітко визначати мету діяльності та результату, відшукувати оптимальні шляхи досягнення окресленої мети діяльності, яка є детермінантою саморегуляції студентів. Саморегуляція вважається процесом, що характеризується конкретним ступенем внутрішнього напруження. Усвідомлення вміння керувати власним емоційним станом перетворюються на відповідні навички, що безпосередньо впливають на власну діяльність.

Ключові слова: музичне мистецтво, творча самореалізація, професійна підготовка.

Аналіз досліджень і публікацій дає можливість говорити, що проблеми формування творчої самореалізації особистості присвячено велику кількість праць. Вивчення проблеми творчої самореалізації особистості простежується у наукових роботах таких філософів, як: М. Бахтін, А. Камю, Ж. Сартр; психологів – Ш. Бюллер, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкла; педагогів – А. Алексюк, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Радул та інших.

Питання самореалізації студентів у процесі фахової підготовки та розробки організаційно-методичних засобів активізації їх виконавської діяльності у художньо-мистецькій теорії та практиці розглядають такі сучасні науковці, як: І. Барановська, Л. Василенко, Г. Локарева, Л. Масол, Г. Падалка, О. Щолокова та ін.

Серед представників науковців, що займаються розробкою методів мотивації молоді до творчого самовираження, є О. Горбенко, А. Зайцева, Т. Стратан-Артишкова та ін.

Проблеми теоретичних та методичних засад підготовки майбутнього вчителя до самореалізації у професійній діяльності досліджуються у працях відомих учених – М. Кагана, В. Муляра, М. Недашківської, П. Кравчук, В. Шинкарука, В. Шановського та ін. Проблема творчої самореалізації майбутнього фахівця-музиканта розроблялась у працях А. Зарицької, О. Олексюк, Н. Сегеди.

Питанню розробки методичних засобів, що сприяють самореалізації студентів у процесі фахової підготовки, присвячені наукові дослідження Н. Аніщенко, О. Апраксіної, І. Барановської, Л. Коваль, Л. Масол, Г. Падалки, В. Ражнікова, О. Ростовського, О. Рудницької, Г. Хусаїнової, О. Щолокової та ін.

Функція самореалізації пов'язана з прагненням і здатністю особистості вчителя до саморозвитку й повноцінного ствердження в професії. При цьому відбувається перебудова системи вмінь і здібностей, необхідних для реалізації в цій діяльності. Домінантними стають не спеціальні вміння (музично-виконавські, музикознавчі, аналітичні, хормейстерські, організаційні, педагогічні, комунікативні тощо), а творчі, які разом зі зміною спрямованості самого процесу навчання і надають можливість адаптуватися до професії педагога-музиканта.

Метою статті є теоретичний аналіз особливостей проблеми формування творчої самореалізації майбутніх *фахівців музичного мистецтва*.

Для нас здатність до рефлексії та самоаналізу, самоусвідомлення та самоконтролю, їх співвіднесення з мотиваційними настановами неможливі поза набуттям досвіду творчої діяльності у контексті практичної музично-освітньої діяльності в процесі професійної підготовки музикантів.

За класиком Маслоу А., самореалізація особистості – це мета та результат життєтворчості [15; 16].

За Олексюк О., «творча самореалізація майбутнього фахівця-музиканта в інтерпретаційному процесі охоплює весь шлях внутрішньої індивідуальної мети – від першої думки про художню ідею твору і аж до її виконавського втілення. Джерелом творчої самореалізації є духовний потенціал особистості музиканта, який відображає міру актуалізації духовних сил в цьому процесі». Також важливою педагогічною передумовою формування здатності до творчої самореалізації майбутніх фахівців-музикантів дослідниця визначає розвиток духовних почуттів, які виступають специфічним способом духовного зв'язку з автором, зі спільною для всіх сферою «Ми». А психологічною основою творчої уяви інтерпретатора вважає емпатичне співпереживання та естетичну споглядальність, яка виникає завдяки високому ступеню інтегрування соціокультурних смислів на рівні інтонаційних узагальнень і забезпечує вихід музичної свідомості на асоціативні предметні зв'язки. Для успішного формування творчої самореалізації майбутнього фахівця-музиканта нормативно-регулятивними механізмами, якими дослідниця вважає музично-естетичний тезаурус, естетичний смак, ідеал, ціннісні орієнтації та світоглядну установку, необхідною є побудова цілісного, органічного комплексу

гуманітарних, музично-теоретичних та спеціальних дисциплін, об'єднаних єдиним гуманістичним смислом і спрямованих на інтеграцію різних галузей знань. А також, на думку О. Олексюк, майбутній музикант-інтерпретатор є творцем нових художніх цінностей у процесі осягнення художньої ідеї, взятої з авторського тексту. «Вирішальну роль в цьому процесі відіграють симультанні уявлення, які, з погляду синергетики, є високим типом самодобудови структури (образів, ідей, уявлень). Педагогічними засобами ініціювання процесів самодобудови є досягнення творчої інтуїції». Дослідниця наголошує, що герменевтичний підхід до вирішення проблеми творчої самореалізації майбутнього фахівця-музиканта в інтерпретаційному процесі відкриває перспективи в становленні нових світоглядних та освітніх парадигм. В гуманістичній парадигмі особистісно орієнтованої освіти герменевтичне завдання полягає у навчанні розуміння-співпереживання, яке стає головним засобом осягнення Істини, Добра, Краси в гуманітарному знанні [9, с. 121].

Важливою педагогічною умовою продуктивного професійного самоздійснення, музично-педагогічної самореалізації студентів у системі підготовки як до виконавської, так і музично-освітньої діяльності є активація процесів саморегуляції студентів під час навчального процесу.

Економова О. [4, с. 45] пропонує класифікацію умов, завдяки яким досягається активність студентів у процесі самовиховання та самореалізації, зокрема: наявність ціннісних життєвих орієнтирів, спрямованості особистості на активне і самостійне засвоєння знань, умінь і навичок професійної діяльності; ціннісне ставлення до інших особистостей, сприймання їх як самих себе; розвиток комунікативного зв'язку між студентами та викладачами; прагнення до самопізнання, самоосвіти, самовдосконалення та самореалізації.

Демиденко В., аналізуючи питання розвитку та становлення самореалізації, пропонує виділяти сім етапів: 1) усвідомлення людиною своєї сутності, своїх потенційних можливостей, прав та обов'язків, мотивів усвідомлення свого Я; 2) визначення життєвої мети та програми дій її досягнення; 3) побудова моделі діяльності; 4) діяльність та самооцінка; 5) порівняльна характеристика самооцінки та оцінка діяльності і свого статусу; 6) формулювання висновків про перспективи свого Я; 7) внесення коректив. А зміст підготовки майбутніх учителів музики, на думку науковця, повинен бути спрямований на формування у студентів таких компонентів самореалізації, як самовизначення, тобто вироблення своєї позиції у житті, світогляду, розуміння суспільних процесів, уміння поставити завдання і відповідно діяти; і самореалізація – утвердження себе як особистості, розвиток творчих здібностей (наукових, художніх, технічних); цікавим, на нашу думку, є такий компонент як самореабілітація, яку характеризує наявність можливостей захистити себе культурними засобами у несприятливому оточенні, відстояти свою позицію або досягти порозуміння [2].

Для формування у студентів здатності до саморегуляції важливо спрямовувати їх до чіткого бачення мети діяльності, кінцевого результату та пошуку оптимальних шляхів досягнення окресленої мети діяльності, яка є

детермінантою саморегуляції студентів. Саморегуляція є процесом, що характеризується певним ступенем внутрішнього напруження і під час якого усвідомлені вміння керувати власним емоційним станом перетворюються на відповідні навички, що безпосередньо впливає на власну діяльність. Водночас саморегуляція закладена в основу самореалізації особистості.

На думку Т. Дорошенко [3, с. 139], узагальнений характер музичних знань уможлиблює здатність студентів вільно оперувати музичними поняттями, здатність проводити аналогії між музикою й життям та іншими різновидами мистецтва, правильно спрямовувати вплив музики на становлення особистості, а достатньо ґрунтовна підготовка в галузі педагогіки й психології дає змогу студентам синтезувати психолого-педагогічні й мистецькі знання, самореалізуватись через їх узагальнення.

Навчальний процес, на думку дослідниці, має передбачати такий зміст, який максимально сприятиме усвідомленню та реалізації завдань професійного розвитку майбутніх музикантів, поза якими творча самореалізація не може відбутись. Зараз все частіше ми говоримо про необхідність балансу між структурованим навчанням та використанням імпровізаційних технік під час навчального процесу. Важливо пам'ятати, що виконання завдань репродуктивного характеру має поступово змінюватись на виконання завдань творчого та творчо-дослідницького характеру.

Дорошенко Т. пропонує визначати мистецько-освітнє середовище як систему, що об'єднує аудиторну й позааудиторну діяльність студентів. Суб'єктний характер діяльності в мистецько-освітньому просторі уможлиблюється, зокрема, через надання студентам змоги брати участь у різних музичних гуртках, а це зумовлює врахування індивідуальних схильностей студентів у музичному мистецтві – тяжіння до інструментального виконавства, сольного чи хорового співу, до музично-просвітницьких форм тощо. Мистецько-освітнє середовище уможлиблює гнучкість змісту мистецької діяльності студентів, варіативність підходу до вибору художнього матеріалу, не обмеженого програмними вимогами, до методів його засвоєння в різних формах діяльності і характеризується перевагою практичних форм музичного розвитку студентів [3, с. 140].

Певного значення в оцінюванні результативності мистецько-освітнього середовища набувають діяльнісно-творчі характеристики: рівень творчого розвитку студентів, їхня здатність до самостійного тлумачення творів, вибору варіативних способів опрацювання художнього матеріалу тощо.

Власне проблема творчої самореалізації – це виявлення компонентного співвідношення мистецької освіти і самоактуалізації особистості, які набули в умовах сьогодення нових рис. На думку Ю. Теплової [8, с. 132], самореалізація залежить від ціннісних орієнтацій особистості в певній сфері діяльності. З огляду на це, для педагога-музиканта важливими є навички самостійної творчої роботи як умови самовдосконалення, що поєднується із самоосвітою. Також важливу роль відіграють наявні творчі якості у тандемі з інтелектуальними можливостями та творчою активністю особистості.

Важливим фактором у процесі підготовки майбутніх музикантів-інструменталістів до творчої самореалізації, на думку дослідниці, є мотивація до професійної діяльності, яка також залежить від прагнення студентів до самовдосконалення та саморозвитку.

Досліджуючи педагогічні умови творчої самореалізації майбутніх учителів музики у процесі виконавської діяльності, А. Зайцева визначає процес творчої самореалізації як динамічне інтегральне утворення особистості майбутнього вчителя та розглядає процес творчої самореалізації майбутнього вчителя музичного мистецтва як процес практичного втілення індивідуального творчого потенціалу студента, що детермінований сукупністю його уявлень про власні педагогічно-виконавські здібності, відображає міру можливостей актуалізації творчих потенцій студента під час цілеспрямованої фахової діяльності та орієнтується на гедоністичний результат втілення художньо-педагогічних задумів у музично-виховній роботі з учнями [5, с. 9-10].

Дослідники [7, с. 416] зазначають, що головне в імпровізації – раптовість творчого імпульсу. Отже, її розглядають як особливий вид художньої творчості, під час якої створюється художній твір у момент його виконання, без попередньої підготовки. Творчий процес в імпровізації характеризується не лише спонтанністю, а й тим, що продукт творчості стає невіддільним від творчого акту.

Використання джазової імпровізації під час фахової підготовки студентів закладів вищої мистецької освіти розширює їхні можливості та сприяє розвитку духовного потенціалу музиканта-педагога й музиканта-інструменталіста, формуванню професійних компетентностей та вдосконаленню виконавських умінь і навичок.

На думку О. Хижко [12, с. 41], залучення майбутніх музикантів-інструменталістів до джазових імпровізацій та виконання зразків джазового мистецтва сприятиме розвитку творчих умінь та активізації творчого потенціалу студентів. Також відбуватиметься не тільки активізація практичних навичок музикування та інтерпретації музичних творів, а й оптимізуватиметься процес фахової підготовки майбутніх музикантів-інструменталістів, що сприятиме зростанню мотивації студентів до самоосвіти та саморозвитку. Включення майбутнього музиканта-інструменталіста у процес джазової творчості, вивчення основ джазового мистецтва та принципів джазового мислення, усвідомлення студентом закономірностей і законів творення джазового мистецтва сприятиме актуалізації його творчих сил та допоможе реалізуватися як фахівцю у галузі музичного мистецтва.

На думку дослідника, якщо йдеться про готовність майбутнього музиканта-інструменталіста до творчої самореалізації, то значущими для цього процесу є такі чинники, як здатність студента до творчого мислення та інтерпретації композиторського задуму під час виконання музичного твору. «На цьому етапі на передній план висувається суб'єкт-суб'єктна взаємодія між викладачем та студентом у процесі розбору, і саме під час такої взаємодії відбувається осягнення смислу музичного твору. Також важливим у творчій

самореалізації є момент імпровізації. У цьому контексті джазове мистецтво є особливо цікавим, оскільки є унікальним феноменом, здатним поєднати вищевказані позиції в єдине русло» [12, с. 42].

Джазове мистецтво – це не лише музика, а й система, складовими якої є елементи ритму, гармонії та мелодики. Також важливими є нестандартні форми мислення, колективна пам'ять, специфіка імпровізації тощо. Цікавою є думка Т. Анохіної, яка вважає, що джаз – це музика виконавців, підпорядкована індивідуальності музиканта. Мистецтво джазу – це один із значних засобів виховання естетичної культури. Цих музикантів можна зарахувати до особливої групи людей, що відрізняються високою комунікабельністю, оскільки в джазі духовне стає зримим, чутним і бажаним, а для вокалістів ця тема представляє особливий інтерес з огляду на існування нечисленних, але дуже цікавих прикладів творчої інтерпретації цього роду музикування майстрами джазового вокалу [1, с. 60].

Успіх творчої особистості значною мірою залежить від прояву її активності у творчій діяльності.

На думку Л. Цветкової, «принцип самореалізації полягає не тільки в самовираженні учня через втілення власних творчих задумів, ідей, але й у постійній потребі до пізнання і творення» [13, с. 37].

Водночас, сучасним ученим Г. Нестеренко розроблено модель самоорганізації, яка містить три основні блоки: когнітивний, практичний та корекційний. Складові когнітивного блоку (самопостереження, самопізнання, самоусвідомлення, самовизначення) відповідають на питання «що я можу знати?» та допомагають особистості усвідомити свої можливості і здібності, а вже через самоідентифікацію прийти до самовизначення, тобто з'ясування своєї життєвої позиції.

Практичний блок є сукупністю процесів самовповноваження, самопрограмування, самовдосконалення, самоактуалізації та самореалізації, які допомагають особистості впорядкувати отримані знання та відповісти на питання «що я мушу робити?». На основі аналізу цих процесів, людина здійснює свідомий життєвий вибір, ставить перед собою певні цілі та окреслює шляхи їх досягнення. Корекційний блок моделі самоорганізації передбачає такі процеси, як самоаналіз, самооцінка, самоконтроль, самоврядування, які дають відповідь на питання «на що я можу сподіватися?» [8, с. 83].

Важливим, безумовно, є вчення відомого американського психолога та філософа А. Маслоу [12], який розробив оригінальну концепцію самореалізації (автор використовував термін «самоактуалізація») та дослідив сутнісні характеристики цього явища. На думку вченого, всі самоактуалізовані люди залучені до якоїсь справи, вони віддані цьому процесу і це є для них свого роду призначенням.

Мільчевська Г. С. на основі аналізу наукової літератури та педагогічних досліджень виокремлює такі основні підходи щодо вивчення проблеми особистісної самореалізації, яка досліджується в контексті:

– самопізнання та саморозвитку (Ж. Воронцова, Г. Гандзілевська,

С. Гармаш, П. Горностай, І. Краснощок, Л. Левченко, В. Муляр, О. Савчук, Н. Юхименко);

– застосування людиною своїх здібностей та можливостей в процесі життєдіяльності для досягнення певного результату (В. Демиденко, В. Зарицька, А. Ковальова, Є. Карпова, Т. Логвиненко, І. Чхеайло, В. Ягупов);

– прояву соціальної активності та перманентного стану високорозвиненої особистості (В. Гупаловська, Г. Коджаспірова, А. Мудрик, Л. Петько, О. Румянцева);

– осягнення життєвого призначення (В. Доній, Г. Несен, Г. Нестеренко, Л. Сохань, М. Чапка) [7, с. 181].

Зокрема, вітчизняний вчений І. Краснощок передбачає, що людина в процесі самореалізації усвідомлює, чим вона володіє та чого вона хотіла б досягти, а також робить вибір практичних дій для втілення свого досвіду в реальну дійсність [4, с. 12]. Водночас, досліджуючи специфіку самореалізації особистості, вітчизняний філософ І. Чхеайло зазначає, що шлях людини до себе передбачає єдність пізнання і практики. На думку вченої, самореалізація особистості – це всебічна актуалізація внутрішньо-буттєвого потенціалу людини у тій чи іншій сфері соціальної діяльності з користю для себе та в інтересах навколишнього середовища і суспільства [14, с. 34].

Використана література:

1. Анохіна Т. Культуротворчі можливості джазового мистецтва. *Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал «ЛОГОΣ. Мистецтво наукової думки»*. 2019. № 7. С. 59-62.
2. Демиденко В. К. Самореалізація: сутність, становлення, розвиток. *Педагогіка і психологія*. 2004. № 2 (43). С. 31-36.
3. Дорошенко Т. В. Принцип адаптації у формуванні готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної самореалізації. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2017. № 1. С. 136-142.
4. Економова О. Професійна самореалізація особистості в межах фахової музично-педагогічної підготовки. *Педагогічні науки*. Вип. 120. 2014. С. 40-50.
5. Зайцева А. Педагогічні умови творчої самореалізації майбутніх учителів музики у процесі виконавської діяльності : автореф. : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007.
6. Краснощок І. П. Особистісна самореалізація майбутнього вчителя в навчально-виховному середовищі педагогічного університету : дис. ... канд. пед. наук. спец. : 13.00.07 «теорія та методика виховання» / Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. Кіровоград, 2002. 214 с.
7. Мільчевська Г. С. Самореалізація як соціально-педагогічна проблема. *Науковий Вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 1 (38). С. 180-182.
8. Нестеренко Г. О. Синергетичний вимір самореалізації особистості в умовах трансформації суспільства : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 «соціальна філософія» / Запорізький держ. ун-т. Запоріжжя, 2002. 201 с.
9. Олексюк О. Творча самореалізація майбутнього фахівця-музиканта в інтерпретаційному процесі. *Наукові записки Тернопільського ДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 1999. Вип. 3. С. 117-121.
10. Павленко О. М. Методичні особливості навчання джазу майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фахової підготовки. *Молодий вчений*. 2018. № 9. С. 414-418.
11. Теплова О. Ю. Теоретичні основи процесу формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої самореалізації. *Молодий вчений*. 2018. № 19. С. 131-134.

12. Хишко О. В. Творча самореалізація майбутнього музиканта-інструменталіста засобами джазового мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. № 6. 2021. С. 38-42.
13. Цветкова Л. Ю. Сучасні проблеми виконавської культури та репертуару в дитячих аматорських танцювальних колективах. Хореографічна культура сучасності: глобалізаційні виклики : зб. матеріалів Міжнар. наук-практ. конф. упор. А. М. Підлипська. м. Київ, 23 квітня 2021 р. Київ : КНУКіМ. 36-38 с.
14. Чхейло І. І. Самореалізація особи (соціально-філософський аналіз) : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 «соціальна філософія» / Харківський військовий ун-т. Харків, 2000. 181 с.
15. Maslow A. (1965). Self-actualizing and Beyond. THE CENTER FOR THE STUDY OF LIBERAL EDUCATION FOR ADULTS Brookline, MA.; New England Board of Higher Education, Winchester, MA. p. 108-131. URL : <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED012056.pdf>
16. Maslow A. H. (1970). Motivation and Personality. New York, NY : Harper & Row Publishers. 369 p.

References :

1. Anohina T. (2019). Kulturotvorchi mozhlivosti dzhazovogo mistectva. *Mizhnarodnij multidisciplinarnij naukovij zhurnal «LOGOS. Mistectvo naukovoyi dumki»*. № 7. S. 59–62.
2. Demidenko V. K. (2004). Samorealizaciya: sutnist, stanovlennya, rozvitok. *Pedagogika i psihologiya*. № 2 (43). S. 31-36.
3. Doroshenko T. V. (2017). Princip adaptaciyiu formuvanni gotovnosti majbutnogo vchitelya muzichnogo mistectva do profesijnoyi samorealizaciyi. *Naukovi zapiski NDU im. M. Gogolya. Psihologo-pedagogichni nauki*. № 1. S. 136-142.
4. Ekonomova O. (2014). Profesijna samorealizaciya osobitosti v mezhah fahovoyi muzichno-pedagogichnoyi pidgotovki. *Pedagogichni nauki*. Vip. 120. S. 40-50.
5. Zajceva A. (2007). Pedagogichni umovi tvorchoyi samorealizaciyi majbutnih uchiteliv muziki u procesi vikonavskoyi diyalnosti : avtoref : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.02. Kiyiv : NPU im. M. P. Dragomanova.
6. Krasnoshok I. P. (2002). Osobistisna samorealizaciya majbutnogo vchitelya v navchalno-vihovnomu seredovishi pedagogichnogo universitetu : dis. ... kand. ped. nauk, spec. : 13.00.07 «teoriya ta metodika vihovannya» / Kirovogradskij derzh. pedagogichnij un-t im. Volodimira Vinnichenka. Kirovograd. 214 s.
7. Milchevska G. S. (2016). Samorealizaciya yak socialno- pedagogichna problema. *Naukovij Visnik Uzhgorodskogo universitetu. Seriya: «Pedagogika. Socialna robota»*. Vip. 1 (38). S. 180-182.
8. Nesterenko G. O. (2002). Sinergetichnij vimir samorealizaciyi osobitosti v umovah transformaciyi suspilstva : dis. ... kand. filos. nauk, spec. : 09.00.03 «socialna filosofiya» / Zaporizkij derzh. un-t. Zaporizhzhya. 201 s.
9. Oleksyuk O. (1999). Tvorcha samorealizaciya majbutnogo fahivcya-muzikanta v interpretacijnomu procesi. *Naukovi zapiski Ternopil'skogo DPU im. V. Gnatyuka. Seriya : Pedagogika*. Vip. 3. S. 117-121.
10. Pavlenko O. M. (2018). Metodichni osoblivosti navchannya dzhazu majbutnogo vchitelya muzichnogo mistectva u procesi fahovoyi pidgotovki. *Molodij vchenij*. № 9. S. 414-418.
11. Teplova O. Yu. (2018). Teoretichni osnovi procesu formuvannya gotovnosti majbutnih vchiteliv muzichnogo mistectva do tvorchoyi samorealizaciyi. *Molodij vchenij*. № 19. S. 131–134.
12. Hizhko O. V. (2021). Tvorcha samorealizaciya majbutnogo muzikanta-instrumentalista zasobami dzhazovogo mistectva. *Muzichne mistectvo v osvitologichnomu diskursi*. № 6. S. 38-42.
13. Cvjetkova L. Yu. (2021). Suchasni problemi vikonavskoyi kulturi ta repertuaru v dityachih amatorskih tancyuvalnih kolektivah. *Horeografichna kultura suchasnosti : globalizacijni vikliki : zb. materialiv Mizhnar. nauk.-prakt. konf. upor. A. M. Pidlipska. m. Kiyiv, 23 kvitnya 2021 r. Kiyiv : KNUKіM. 36-38 s.*
14. Chheajlo I. I. (2000). Samorealizaciya osobi (socialno- filosofskij analiz) : dis. ... kand. filos. nauk, spec. : 09.00.03 «socialna filosofiya» / Harkivskij vijskovij un-t. Harkiv. 181 s.
15. Maslow A. (1965). Self-actualizing and Beyond. THE CENTER FOR THE STUDY OF LIBERAL EDUCATION FOR ADULTS Brookline, MA. ; New England Board of Higher Education, Winchester, MA. r. 108-131. URL : <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED012056.pdf>
16. Maslow A. H. (1970). Motivation and Personality. New York, NY : Harper & Row Publishers. 369 r.

L. MOVA. Psychological and pedagogical conditions of creative self-realization of music specialists in the process of professional training.

The article states that the educational process should provide content that will maximally contribute to the awareness and realization of the tasks of professional development of future musicians, without which creative self-realization cannot take place. Today, the balance between structured learning and the use of improvisational techniques during the educational process is relevant. It is important to remember that reproductive tasks should gradually change to creative and creative-research ones.

The scientific views of scientists on the psychological and pedagogical conditions of creative self-realization of musical art specialists, as well as the problems of the theoretical and methodological foundations of training future teachers for self-realization in professional activities, are considered.

It is noted that the creative self-realization of the future professional musician in the interpretation process covers the path of the internal individual goal - from the first thought about the artistic idea of the work to its realization. The source of creative self-realization is the spiritual potential of the musician's personality, which reflects the actualization of spiritual forces in this process.

The use of jazz improvisation during the professional training of students of higher art education institutions expands their opportunities and contributes to the development of the spiritual potential of a musician-pedagogue and musician-instrumentalist, the formation of professional competences and the improvement of performing skills and abilities.

It has been proven that for the formation of students' ability to self-regulate, it is important to encourage them to clearly define the purpose of the activity and the result, to find optimal ways to achieve the defined goal of the activity, which is a determinant of student self-regulation. Self-regulation is considered a process characterized by a specific degree of internal tension. Awareness of the ability to manage one's own emotional state turns into relevant skills that directly affect one's own activities.

Keywords: musical art, creative self-realization, professional training.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-156.2023.10>

УДК 37.01:330

Падалка О. С., Польська І. І.

**ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ:
ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ**

У статті розглянуто специфіку розвитку економічної освіти, яка нині має вирішальне значення для формування інтелектуального потенціалу, необхідного для вдосконалення всіх сфер життя.

Зазначено, що заклади вищої освіти відіграють важливу роль у реалізації стратегії економічного зростання, що, зі свого боку, залежить від здобутих знань фахівців, які беруть активну участь у формуванні демократичного суспільства. Вказано, що заклади вищої освіти мають сприяти зміцненню держави, стимулюючи розвиток активної суспільної діяльності, а також впровадженню відповідних інновацій. Інноваційна освіта передбачає розвиток здатності людини аналізувати найважливіші питання і проблеми, розглядаючи наявні факти в певному контексті.

У наш час інновації перетворюються на новий бренд сучасності внаслідок певних